

50 jaar Humanae Vitae

Katholiek Nieuwsblad, 19 juli 2018

door Anton de Wit

Op 25 juli is het precies 50 jaar geleden dat de zalige paus Paulus VI zijn controversiële encycliek Humanae Vitae uitbracht.

We staan in Katholiek Nieuwsblad deze week uitgebreid stil bij de historische achtergronden en actuele betekenis ervan. Een merkwaardige paradox: een encycliek die bij het verschijnen ervan al achterhaald en ouderwets genoemd werd, blijkt vijftig jaar later niets aan actualiteit ingeboet te hebben. Dat zie je als je kijkt naar onderwerpen als voorbehoedsmiddelen en abortus, maar bijvoorbeeld ook bij het vraagstuk van overbevolking. Recent hebben op nationaal niveau scheidend CBS-directeur Jan Latten en op internationaal niveau ethicus Peter Singer de discussie over dat laatste opnieuw aangezwengeld; Paulus VI diende hen een halve eeuw geleden al van repliek.

Profetisch?

Om die reden wordt de encycliek door sommige katholieken wel ‘profetisch’ genoemd. Maar laten we ook even realistisch blijven: Humanae Vitae is vooral ook profetisch omdat die z’n eigen irrelevantie voorspelde. Paus Paulus VI deed drie tamelijk unieke dingen in dat geschrift.

Ten eerste benoemde hij het feit dat er onenigheid bestond in de commissie die het voorbereidende werk deed, en dat hij daarom hun advies niet overgenomen had. Ten tweede benadrukte hij het punt dat de Kerk toch echt het volle recht had zich over dergelijke kwesties uit te spreken – daarmee implicerend dat dit door velen niet zo vanzelfsprekend werd gevonden. En ten derde gaf hij aan dat veel mensen het ongetwijfeld totaal oneens zouden zijn met de strekking van de encycliek.

Mislukte missie

Welbeschouwd is dit geschrift helemaal geen zelfverzekerde profetie, maar een aarzelende poging om te midden van allerlei stormachtige maatschappelijke ontwikkelingen als Kerk relevant te blijven. We kunnen niet om de pijnlijke constatering heen dat dat mislukt is. Het gros van de mensen had er volstrekt geen boodschap aan.

Als we zoeken naar verklaringen, is het aanlokkelijk om naar buiten te wijzen: het komt allemaal door de tijdgeest van secularisatie en seksuele revolutie, de mensen wilden niet meer luisteren. Allemaal waar, maar als mensen niet naar je willen luisteren, moet je je ook afvragen of je wel goed en duidelijk spreekt. En het feit dat de Bijbel al wist dat naar profeten zelden geluisterd wordt, betekent nog niet dat je een profeet bent omdat er niet naar je geluisterd wordt.

Zoeken naar nieuwe woorden

Laat het jubileum van Humanae Vitae dus vooral geen zelfgenoegzaam feest zijn waarbij we elkaar als katholieken feliciteren met ons onbegrepen-zijn. Laat het een aansporing zijn om het maffe moralisme achter ons te laten. En te zoeken naar nieuwe woorden, nieuwe wegen om de tijdloze boodschap over te brengen van hoe Gods liefde werkt in menselijke relaties.

Overgenomen met toestemming van [Katholiek Nieuwsblad](#).